

ความเป็นมาของปัญหา

ในประเทศไทยได้มีการจัดทำหนังสืออ้างอิงติดต่อกันเป็นเวลานานกว่า 194 ปีแล้ว เพราะหนังสืออ้างอิงเล่มที่เก่าที่สุดเท่าที่ค้นพบเป็นหนังสือที่จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2426 แต่หนังสืออ้างอิงของไทยนี้โดยกระจัดกระจายอยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ ไม่ได้มีการรวบรวมหรือจัดทำบรรณานุกรมไว้เป็นหลักฐานว่าใครเป็นผู้จัดทำหนังสืออ้างอิงเล่มใดชิ้นบ้าง ซึ่งทำให้บรรณารักษ์ของประสมปัญหาในการเลือกและการจัดหาหนังสืออ้างอิงไทยเพื่อให้บริการกับผู้ใช้ เพราะต้องคัดเลือกและศึกษาคุณภาพของหนังสืออ้างอิงทุกเล่มทุกประเภทด้วยตนเอง ชาคคู่มือซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเลือกและจัดหาหนังสือ แต่ในประเทศไทยที่ได้รับการพัฒนาแล้วเช่นในยุโรปและสหรัฐอเมริกา นั้น ได้มีผู้จัดทำบรรณานุกรมของหนังสืออ้างอิงและคู่มือ ประกอบการเลือกหนังสืออ้างอิงไว้เป็นจำนวนมาก ทำให้บรรณารักษ์สามารถจัดหาหนังสือจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

ในด้านการจัดทำและการจัดพิมพ์หนังสืออ้างอิงของไทยนั้น ปรากฏว่าเป็นการจัดทำและการจัดพิมพ์ที่ต่างคนต่างทำ คุณภาพของหนังสือจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้จัดทำ กับนโยบายและทุนการผลิตของผู้พิมพ์โฆษณาเป็นสำคัญ ยังไม่มีการกำหนดเป็นหลักการว่าหนังสืออ้างอิงแต่ละประเภทนั้นควรมีลักษณะอย่างไร จัดรูปแบบอย่างไร และให้เนื้อหาอย่างไร ซึ่งภาวะการผลิตเช่นนี้ไม่เอื้ออำนวยให้หนังสืออ้างอิงไทยเป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า น่าจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าหนังสืออ้างอิงที่ดีที่ควรจัดทำนั้นควรมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยนำหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่มีผู้กำหนดไว้เป็นสาถนนั้นมาปรับปรุงให้เหมาะสมที่จะใช้กับ

หนังสืออ้างอิงไทย และในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะต้องคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาในประเทศไทยเป็นสำคัญด้วย

นอกจากนี้ยังปรากฏว่ากิจการพิมพ์ไทยขยายตัวอยู่เสมอ มีการผลิตหนังสือประเภทต่าง ๆ รวมทั้งหนังสืออ้างอิงเพิ่มขึ้น แต่ยังมีใคร่การศึกษาและวิเคราะห์ว่า หนังสืออ้างอิงที่ใดจัดทำขึ้นนั้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร คุณภาพของหนังสืออ้างอิงเท่าที่มีอยู่เป็นคุณภาพที่บรรณารักษ์จะยอมรับหรือไม่ หนังสือเล่มใดมีคุณภาพก็ควรจัดไว้ให้บริการ หนังสือเล่มใดยังมีขอบครอบง้อมากยังไม่ควรจัดหาไว้ให้บริการ ตลอดจนยังไม่มีการศึกษาว่าหนังสือที่ใคร่จัดทำขึ้นนั้นมีขอบครอบง้อมอยู่ที่ส่วนใดบ้าง ควรแก้ไขปรับปรุงขอบครอบง้อมใดมากที่สุด ทั้งนี้ถ้าใคร่มีการสำรวจและประเมินค่าหนังสืออ้างอิงไทยขึ้น ก็จะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นให้หมดไป และบรรณารักษ์ก็อาจนำผลการประเมินคุณค่าจากงานวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาจัดหาหนังสืออ้างอิงต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ใคร่ผู้ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับหนังสืออ้างอิงไว้หลายราย การศึกษาดังกล่าวนี้ประกอบด้วยการศึกษาค้นการผลิต การใช้และการสำรวจหนังสืออ้างอิงทั้งหมดอย่างกว้าง ๆ และการศึกษาวิเคราะห์ในด้านการจัดทำหนังสืออ้างอิงเฉพาะบางประเภท เช่น บรรณานุกรม สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวารสาร เป็นต้น ดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

ในปี พ.ศ. 2509 ฉวีลักษณ์ ศาตะมัช ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย"¹ โดยสำรวจการผลิตหนังสืออ้างอิงตั้งแต่ พ.ศ. 2364-

¹ฉวีลักษณ์ ศาตะมัช, "การผลิตและการใช้หนังสืออ้างอิงของไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509)

พ.ศ. 2509 รวมทั้งได้สำรวจปริมาณในด้านการใช้หนังสืออ้างอิงด้วย ผลการวิจัยปรากฏว่า ระยะเวลาที่มีการผลิตหนังสืออ้างอิงมากที่สุดคือระหว่าง พ.ศ. 2489 ถึง พ.ศ. 2508 ผู้ผลิตหนังสืออ้างอิงผลิตหนังสือตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของตนเอง โดยมีได้สำรวจตลาดหรือความต้องการของผู้ใช้ก่อน จึงทำให้จำนวนหนังสืออ้างอิงในแต่ละสาขาวิชาไม่สมดุลกัน นอกจากนี้ผู้ผลิตยังคำนึงถึงปริมาณมากกว่าคุณภาพ คือต้องการผลิตหนังสือจำนวนมากภายในต้นทุนอันจำกัด จึงมีผลให้หนังสือมีคุณภาพไม่ดี ชาติเครื่องอำนวยความสะดวกในการคนเรื่อง และรูปเล่มไม่คงทนชำรุดเสียหายง่าย ในด้านความนิยมในการใช้หนังสืออ้างอิงนั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้ของสมุดนิยมใช้หนังสืออ้างอิงประเภทพจนานุกรมและสารานุกรมมากที่สุด

ในปี พ.ศ. 2512 นางลักษณี ไม่นายกิจ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการควบคุมและบริการทางบรรณานุกรมในประเทศไทย"¹ โดยได้สำรวจการจัดทำและการบริการด้านบรรณานุกรมของไทย ผู้วิจัยพบว่าระบบการควบคุมบรรณานุกรมของไทยยังไม่ดีพอ ไม่สามารถรวบรวมสิ่งพิมพ์มาจัดทำเป็นบรรณานุกรมได้อย่างครบถ้วน ปัญหาที่กล่าวนี้มีสาเหตุมาจาก พ.ร.บ. การพิมพ์ซึ่งระบุว่าผู้พิมพ์จะต้องส่งสิ่งพิมพ์ในประเทศให้หอสมุดแห่งชาติเป็นจำนวน 2 ฉบับนั้น มีได้ครอบคลุมถึงสิ่งพิมพ์รัฐบาลและหนังสือที่พิมพ์แจกไว้อยู่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือระหว่างหอสมุดในการรวบรวมบรรณานุกรมเพื่อมิให้ซ้ำซ้อนกัน และยังขาดเงินทุนเพื่อกำเนินการรวบรวมบรรณานุกรมด้วย นอกจากนี้ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบรรณานุกรมแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาลักษณะการผลิตหนังสือของไทยด้วย ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสาขาวิชาที่มีการผลิตหนังสือมากที่สุดคือสาขาวิชาความรู้ทั่วไป และสาขาวิชาที่มีการผลิตหนังสือน้อยที่สุดนั้นคือสาขาวิชาปรัชญา

¹นางลักษณี ไม่นายกิจ, "ปัญหาการควบคุมและบริการทางบรรณานุกรมในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

ในปีเดียวกันนี้ วรณี วัชรวงค์กุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดสิ่งพิมพ์รัฐบาลไทย"¹ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะหนังสืออ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์รัฐบาลโดยเฉพาะ โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะเสนอการจัดระบบสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยได้เสนอว่า ควรจัดแยกสิ่งพิมพ์รัฐบาลออกต่างหาก และสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่แยกออกมานี้ไม่จำเป็นต้องจัดเนื้อหาโดยใช้ระบบการจัดหมู่หนังสือของห้องสมุด อาจจะใช้ระบบการจัดหมู่สำหรับสิ่งพิมพ์รัฐบาลโดยเฉพาะก็ได้ พร้อมกับนี้ผู้วิจัยได้เสนอแบบแผนของระบบการจัดหมู่สิ่งพิมพ์รัฐบาลเอาไว้ด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้รายชื่อแหล่งผลิตสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่สำคัญเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดหาสิ่งพิมพ์รัฐบาลของบรรณารักษ์ต่อไป

ในปี พ.ศ. 2514 ชีดา โพธิ์พุททณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บริการคอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย"² ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจหนังสืออ้างอิงที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของไทยทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ผลการสำรวจพบว่า หนังสืออ้างอิงในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของไทยเป็นหนังสือที่พิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1969 (พ.ศ. 2503-2512) นอกจากนี้ยังได้สำรวจความต้องการในการใช้หนังสืออ้างอิงของอาจารย์และนักศึกษาอีกด้วย ซึ่งปรากฏผลการวิจัยว่า ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการให้ห้องสมุดจัดหาหนังสืออ้างอิงใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะหนังสืออ้างอิงประเภทบรรณานุกรมและครุขันธ์

¹วรณี วัชรวงค์กุล, "การจัดสิ่งพิมพ์รัฐบาลไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

²ชีดา โพธิ์พุททณะ, "บริการคอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุด
มหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514)

ในปี พ.ศ. 2515 จรินทร์ สกุลกากร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจหนังสืออ้างอิงและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิง ในการทำปฏิญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต"¹ ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาในการใช้หนังสือทั้งหนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง และวารสาร ที่นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร และนักศึกษาของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนควา เรื่องเทคโนโลยีประกอบการคนควาและการวิจัย ซึ่งปรากฏผลการวิจัยว่า ในการเรียบเรียงปฏิญานิพนธ์นั้น ผู้เรียบเรียงนิยมใช้หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง และวารสารภาษาต่างประเทศมากกว่าหนังสือและเอกสารภาษาไทย และอุปสรรคในการคนควาก็คือ ไม่มีหนังสือเล่มที่ต้องการและหนังสือที่มีอยู่ล้าสมัย

ในปีเดียวกันนี้ เพ็ญจันทร์ ศิริชุมแสง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจหนังสืออ้างอิงในหอสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2513"² โดยผู้วิจัยได้สำรวจปริมาณของหนังสืออ้างอิงทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีอยู่ในหอสมุดวิทยาลัยครู ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปรากฏผลการสำรวจว่า หอสมุดวิทยาลัยครูมีหนังสืออ้างอิงไม่ครบทุกประเภท และมีหนังสืออ้างอิงจำนวนน้อยเล่ม นอกจากสำรวจปริมาณของหนังสือแล้ว ยังสำรวจความนิยมในการใช้หนังสืออ้างอิงของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งปรากฏผลว่า นักศึกษานิยมใช้หนังสืออ้างอิงประเภทพจนานุกรมและสารานุกรมมากที่สุด ส่วนหนังสืออ้างอิงประเภทที่นักศึกษานิยมใช้น้อยที่สุดนั้นคือ นามานุกรม

¹จรินทร์ สกุลกากร, "การสำรวจหนังสืออ้างอิงและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิงในการทำปฏิญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต" (ปฏิญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515)

²เพ็ญจันทร์ ศิริชุมแสง, "การสำรวจหนังสืออ้างอิงในหอสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2513" (ปฏิญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515)

ในปี พ.ศ. 2515 อ่ำไพ จันทระจิระ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประวัติและวิวัฒนาการการพิมพ์ในประเทศไทย"¹ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติ และวิเคราะห์ปัญหาการพิมพ์ไว้โดยละเอียด ซึ่งผู้วิจัยพบว่า อุปสรรคสำคัญในการจัดพิมพ์หนังสือทั้งหนังสืออ้างอิงและหนังสือประเภทอื่น ๆ นั้นก็คือ ยังขาดผู้พิมพ์ที่มีความสามารถ ขาดโรงพิมพ์ขนาดใหญ่ วัสดุและอุปกรณ์ในการพิมพ์มีราคาแพง ทำให้หนังสือที่พิมพ์ออกมามีคุณภาพไม่ดี และผู้วิจัยได้เสนอวิธีแก้มือหาว่า รัฐควรสนับสนุนกิจการการพิมพ์ โดยถือว่ากิจการพิมพ์เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ อันจะทำให้มีการปรับปรุงมาตรฐานการพิมพ์ และสามารถพิมพ์หนังสือที่มีคุณภาพสูงแต่ราคาต่ำได้

ในปี พ.ศ. 2518 มารศรี ศิวรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินคุณค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์"² ผู้วิจัยได้นำวารสารภาษาไทยด้านสังคมศาสตร์มาประเมินคุณค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งปรากฏผลการวิจัยว่า วารสารส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลที่ทันสมัย ข้อมูลเชื่อถือไม่ได้ บทความยังไม่ดีพอ และยังขาดบรรณานุกรมสำหรับบทความ ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำวารสารให้โดยมาตรฐานจัดทำวารสารเฉพาะวิชา ตีพิมพ์บทความเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และควรมีการเผยแพร่วารสารให้มีความถี่เพียงพอต่อความต้องการ.

จากงานวิจัยดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีการวิจัยด้านปริมาณของหนังสืออ้างอิงมากกว่าการวิจัยด้านคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรมีการวิเคราะห์

¹อ่ำไพ จันทระจิระ, "ประวัติและวิวัฒนาการการพิมพ์ในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515)

²มารศรี ศิวรักษ์, "การประเมินคุณค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

ค่านคุณภาพของหนังสืออ้างอิงที่มาจาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพของหนังสืออ้างอิงที่พิมพ์ในประเทศไทย
2. เพื่อสำรวจชื่อเรื่องของหนังสืออ้างอิงที่ควรจัดทำไว้ประกอบการศึกษา
3. เพื่อสำรวจคุณภาพและค้นหาข้อบกพร่องต่างๆ ของส่วนประกอบหนังสืออ้างอิง
4. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการด้านการจัดทำหนังสืออ้างอิง
5. เพื่อรวบรวมรายชื่อหนังสืออ้างอิงประเภทต่างๆ ไว้ในแหล่งเดียวกัน

ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิง 8 ประเภท โดยเลือกตัวอย่างประชากรมาจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยอีก 11 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของหนังสือและจำนวนตัวอย่างประชากรดังนี้

1. พจนานุกรม	199	ชื่อเรื่อง
2. บรรณานุกรม	70	ชื่อเรื่อง
3. นามานุกรม	57	ชื่อเรื่อง
4. สารานุกรม	19	ชื่อเรื่อง
5. วรรณคดีและสาระสังเขป	13	ชื่อเรื่อง
6. อักษรานุกรมภูมิศาสตร์	10	ชื่อเรื่อง
7. อักษรานุกรมชีวประวัติ	7	ชื่อเรื่อง
8. หนังสือรายปี	3	ชื่อเรื่อง

ข้อตกลงเบื้องต้น

เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีความตรงและประเมินได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เนื่องจากผู้วิจัยได้ให้บุตรหญิงผู้ศึกษากลับแล้ว

รวมหนังสือที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยทั้งสิ้น 378 ชื่อเรื่อง

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของหนังสืออ้างอิงจาก หนังสือวารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ศึกษาเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ประเมินค่า โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่มีผู้กำหนดไว้แล้วในต่างประเทศ จากหนังสือและวารสารต่าง ๆ
3. รวบรวมเกณฑ์ประเมินคุณค่าหนังสือของต่างประเทศแล้วพิจารณาเลือกเฉพาะเกณฑ์ที่เห็นว่ามีเหมาะสมที่จะนำมาใช้ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงไทย โดยคัดเกณฑ์ที่เห็นว่าสูงเกินไปหรือไม่อาจเป็นไปได้สำหรับสภาพการจัดทำหนังสืออ้างอิงของไทยออก แล้วนำเกณฑ์เหล่านี้ไปสอบถามความคิดเห็นจากบรรณารักษ์บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าและผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสืออ้างอิงว่า เกณฑ์ที่ใดกำหนดไว้เหมาะสมหรือไม่ ควรแก้ไขปรับปรุงเกณฑ์ข้อใดบ้าง แล้วนำความคิดเห็นต่าง ๆ นี้มาปรับปรุงเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น แล้วกำหนดขึ้นเป็นเกณฑ์แน่นอนสำหรับประเมินคุณค่าหนังสือต่อไป
4. สืบหาหนังสือที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร 11 แห่ง โดยรวบรวมรายชื่อหนังสือจากบัตรรายการของหอสมุด
5. นำรายชื่อหนังสือที่รวบรวมไว้มาแยกออกตามประเภทของหนังสือ
6. ประเมินคุณค่าหนังสืออ้างอิงที่ละประเภทตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น
ในกรณีที่หนังสืออ้างอิงบางชื่อเรื่องมีการพิมพ์หลายครั้ง ผู้วิจัยจะใช้หนังสือฉบับพิมพ์ครั้งสุดท้าย หรือเล่มล่าสุดมาประเมินคุณค่า
7. วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ควบคู่การหาร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สามารถประเมินได้ว่าหนังสืออ้างอิงที่พิมพ์ในประเทศไทยมีลักษณะและ

คุณภาพเป็นอย่างไร คุณภาพนั้นเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ และมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไร

2. ไต่ถามว่าหนังสืออ้างอิงชื่อเรื่องใดมีคุณภาพดีสมควรจัดหาไว้ประกอบการ
คณา

3. เป็นแนวทางและคู่มือประกอบการพิจารณาเพื่อจัดหาหนังสืออ้างอิงของ
บรรณารักษ์

4. เป็นคู่มือคณาการเลือกหนังสือเพื่อใช้ประกอบการศึกษาและการคณา
สำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

ความจำกัดของการวิจัย

1. หนังสืออ้างอิงที่รวบรวมมาเป็นตัวอย่างประชากรนี้มีเพียง 8 ประเภท
ผู้วิจัยไม่รวมหนังสือคู่มือ หนังสือแผนที่ สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสาร และโสภณศาสตร์ไว้ใน
งานวิจัยนี้ เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่า หนังสือหรือวัสดุอ้างอิงดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่มีลักษณะ
เฉพาะตัว มีกฎเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าที่แตกต่างไปจากหนังสืออ้างอิงส่วนอื่น ๆ โดย
สิ้นเชิง สมควรที่จะได้รับการศึกษาและวิเคราะห์โดยละเอียดเฉพาะประเภทของสิ่งพิมพ์
ต่อไป ตลอดจนวัสดุอ้างอิงบางประเภท เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์รัฐบาล
นั้นก็มิได้มีผู้ศึกษาและวิเคราะห์ไว้มากแล้ว ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยมิได้รวมหนังสือหรือวัสดุอ้างอิง
ทุกประเภทเข้าไว้ในงานวิจัยนี้ คุณภาพที่วิเคราะห์ได้และขอสรุปต่าง ๆ จากงานวิจัย
จึงเป็นขอสรุปที่วิเคราะห์จากหนังสืออ้างอิงที่นำมาเป็นตัวอย่างประชากรเท่านั้น

2. ผู้วิจัยรวบรวมตัวอย่างประชากรจากหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดเท่านั้น มิได้
เก็บรวบรวมตัวอย่างประชากรจากรานจำหน่ายหนังสือด้วย ดังนั้นจึงอาจรวบรวมตัวอย่าง
ประชากรได้ไม่ครบ เพราะห้องสมุดต่าง ๆ มิได้จัดหาหนังสืออ้างอิงเหล่านั้นไว้ นอกจากนี้
นี้หนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์นี้เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ถึงเดือนมิถุนายน 2520 หนังสือ
อ้างอิงที่จัดพิมพ์หลังจากนี้จึงมิได้อยู่ในขอบเขตของงานวิจัย

3. หนังสืออ้างอิงที่นำมาวิเคราะห์นี้มีทั้งหนังสือเก่าและหนังสือใหม่ ดังนั้น
เมื่อนำหนังสือที่พิมพ์ต่างวาระมาเปรียบเทียบกันจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบ
เทียบคะแนนคุณภาพบาง

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

หนังสืออ้างอิง คือหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้อ่านหรือค้นคว้าเฉพาะคน มีใช้เพื่อให้อ่านโดยตลอดเล่ม

บรรณานุกรม คือหนังสือที่รวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้อย่างมีแบบแผน และมีการเย็บเล่มอย่างถาวร จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการค้นคว้า ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายชื่อหนังสือใหม่ของห้องสมุดต่าง ๆ และรายชื่อหนังสือประเภทอื่น ๆ ที่จัดพิมพ์ลงบนแผ่นกระดาษแบบใบปลิว (Sheet) มิได้เย็บเล่มเพื่อใช้อย่างถาวร

นามานุกรม คือหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับคำวลที่อยู่และคำวลที่ตั้งของบุคคลและสถานที่ เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อและประสานงาน โดยไม่คำนึงว่าหนังสือเล่มนั้นจะมีกำหนดออกเป็นอย่างไร

ครุขันธ์ คือหนังสือที่รวบรวมรายชื่อบทความ รายชื่อกฎหมาย หรือเอกสารอื่น ๆ ไว้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าในสาขาวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ และมีการเย็บเล่มหนังสืออย่างถาวร ทั้งนี้ไม่รวมถึงครุขันธ์วารสารที่พิมพ์ในรูปของแผ่นใบปลิว และครุขันธ์วารสารที่ห้องสมุดแต่ละแห่งจัดทำเพื่อบริการด้านการค้นคว้าเฉพาะภายในห้องสมุด โดยไม่พิมพ์เผยแพร่

หนังสือรายปี คือหนังสือที่มีการพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปีเพื่อให้ข้อมูลใหม่ ๆ ทั้งนี้ไม่รวมถึงบรรณานุกรม นามานุกรม และอักษรานุกรมชีวประวัติที่พิมพ์เผยแพร่ประจำทุกปี

ลักษณะเฉพาะ คือลักษณะการให้ข้อมูลและข่าวสารในหนังสืออ้างอิงประเภทต่าง ๆ ซึ่งลักษณะข้อมูลนี้ประกอบด้วยรายละเอียดในคานค่าง ๆ กันแล้วแต่ประเภทของหนังสือ

ลักษณะพิเศษ คือข้อมูลที่เสริมสร้างให้หนังสืออ้างอิงแต่ละประเภทเป็น
ประโยชน์ต่อผู้ใช้มากขึ้น เป็นส่วนประกอบที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อมูลต่าง ๆ
ที่รวบรวมมาได้ดีขึ้น หรือเป็นภาคผนวกที่เพิ่มเติมเข้ามาเพื่อให้ความรู้กับผู้อ่าน